

ОДЕСЬКІ ХРОНІКИ

Ірина Лобусова

Дияволи з
Люстдорфської
дороги

ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2025

РОЗДІЛ 1

*Трактир «У Русалки». Вбивство. Дядько Іван.
Нове життя серед анархістів*

Місто Олександрівськ, 1902 рік

Ніч була страшною. Крижаний дощ третю добу поспіль розмивав дороги й наповнював калюжі. Вітер ламав гілки дерев. Гострі, колючі струмені води падали в Дніпро, тонули в пінних вирах, вивалювалися на розмитий берег бурхливими хвилями. Усі дороги на околиці міста перетворилися на непролазне багно. Погані навіть у суху пору року, повні вибоїн, вони під час дощу перетворювалися на грузьке болото, на пастку для тих, хто заблукав в тутешніх місцях.

Самотня людська фігура в темному плащі з капюшоном, схожому на чернече вбрання, під потоками дощової води повільно шукала броду серед глибоких калюж.

Плащ промок до нитки і вже давно не рятував від дощу. Пориви вітру хитали людину, як самотню билину в полі, так що здавалося: ще трохи, і людина впаде, знесилена поєдинком із озвірілою стихією.

Але враження було оманливим. Людина не падала, і її самотня постать не втрачала сили та цілеспрямованості, продовжуючи свою мандрівку в страшній похмурій ночі. Людська воля перемагала стихію.

Попереду виднілися тьмяні вогні заїжджого двору аж на самому виїзді з міста. Саме на ті вогні і йшла людина у плащі, тримаючи за орієнтир це тьмяне світло.

Околиці Олександрівська були робітничим районом, місцем, де жили тільки представники міської бідноти та робітники з навколишніх фабрик і заводів. Ці підприємства були тим єдиним, що бурхливо розвивалося в цьому містечку, і через деякий час зубожіле колись селище перетворилося на потужний промисловий центр, один з найбільших у цих краях. Завдяки технічному прогресу місто поповнилося великою кількістю жителів з усіх навколишніх сіл. Заводи й фабрики потребували робочої сили й поглинали її без упину.

За короткий час будинки в робочих передмістях вкрилися кіптявою, а в повітрі надовго зависла нестерпна сажа — вона йшла з величезних труб, які чаділи цілодобово, і люди, які тут жили, нею дихали. І вже невдовзі колись мальовниче й чепурне селище на березі Дніпра перетворилося на брудне, закіптюжене нагромадження дерев'яних і цегляних будинків, у яких, як у великих мурашниках, жили робітники заводів і фабрик.

Заїжджий двір стояв просто на березі річки, біля мосту, і приваблював насамперед бідноту. Це місце мало в народі погану славу. Кілька років тому містечко

пережило серію страшних убивств. Трупі приїжджих купців, обібраних до нитки, з перерізаним горлом, знаходили в Дніпрі. Поліція провела швидке розслідування та встановила, що приїжджих купців убивали саме в цьому заїжджому дворі. Це було справою рук його господині та її коханця. Вони перерізали горло сплячим купцям і, пограбувавши, скидали трупи в Дніпро, який був поруч.

Скандал був нечуваний. Господиню відправили на каторгу, її коханця повісили, а сам заїжджий двір почав переходити із рук в руки, але щоразу його господарі виявлялися ще гіршими. П'яні бійки, стрілянина, самогубства, випадкові сварки попутників, які закінчувалися розбитими пиками, грабежі, звідництво — усе бачили ці закіптюжені, почорнілі від часу та заводської сажі старі стіни.

Місцеві старожили вірили в те, що місце, де був розташований трактир, прокляте. Ніби з обриву над Дніпром, на якому й збудували цей будинок, кидалися в річку, щоб накласти на себе руки, місцеві дівчата. Подальша історія лише посилювала легенду. Але все одно — заклад як існував, так і продовжував стояти, і був місцем зустрічі всіляких непевних осіб, які не тільки приїжджали в місто, а й жили в заводському районі неподалік. І жодна страшна слава або чутки про прокльони не могли перешкодити їм збиратися в цьому шинку на околиці.

Заїжджий двір змінював господарів, аж поки його не купив спритний ділок з Києва, який вирішив осісти в цих краях. Він прилаштував до будинку другий поверх, розширив готель, збільшив обідній зал, добудував добру стайню й замовив величезну вивіску «Заїжджий двір “У Русалки”», чим дав зрозуміти — плювати він хотів на

забобони й легенди і ладен скористатися ними, аби повернути більше уваги до свого закладу.

На диво, така наполегливість нового господаря (і навіть його нахабство — з точки зору місцевих жителів) мала успіх. Заїжджий двір почав користуватися попитом, і народ потягнувся сюди пропустити чарчину-другу. Отже, саме сюди й тримала шлях самотня людська фігура в плащі, долаючи негоду. Поки, нарешті, не дісталася вівіски заїжджого двору, на якій місцевий умілець зобразив пузату русалку з величезним пінним кухлем пива, з якого зараз стікали потоки води.

Аж перед дверима, перед тим, як увійти всередину, людина відкинула з голови каптур. Обтрусивши воду з мокрого волосся, зупинилася, дивлячись на зачинені двері. Під каптуром була зовсім молода дівчина, яка промочила наскрізь. Дивно було бачити дівоче обличчя в таку темну годину біля заїжджого двору з поганою репутацією та ще й у таку негоду.

У страшну грозову ніч навіть найвідчайдушніші шибайголови ховалися по домівках, а путні господарі забирали з вулиці вірних собак. Виходить точнісінько, як у народній приказці: в лиху погоду добрий господар собаку на вулицю не вижене. Але щось же вигнало під дощ дівчину, що зупинилася перед дверима в останню мить. Незважаючи на те що з мокрого волосся струменіли потоки води, вона все не наважувалася відчинити двері.

Дівчина не була красивою. Темне коротко пострижене волосся робило її схожою на хлопця. Риси обличчя були неправильними, немов скошеними. Широкі брови врозліт, гострі азіатські вилиці, великий ніс картоплею і масивне підборіддя не додавали її зовнішності ні

аристократичності, ні витонченості. Гарні були тільки очі — величезні, променисті, вони дивилися твердо, але водночас ясно. Вони немов осявали увесь її непоказний вид і одночасно підкреслювали рішучість, наполегливість і сильну волю. Це були очі людини, яка завжди виділяється в натовпі. Їх шалений блиск змушував навіть забути про непривабливу зовнішність дівчини, тобто робив практично неможливе.

У фігурі її також не було нічого примітного. Середнього зросту, кремезна, приземкувата, з плоскими, немов стиснутими грудьми, з широкими плечима й стегнами — така фігура не приваблювала погляди чоловіків. Її, як кажуть, широка кістка надавали всьому її вигляду масивності, яка ніяк не в'язалася з жіночністю і тендітністю. Але плечі її були розправлені, а голову вона тримала прямо й гордо на широких плечах, що означало: їх власниця не надає значення своїй зовнішній непривабливості. Навпаки — у її тілі, судячи з палаючих очей, дух і характер завжди панували над плоттю і визначали її єство.

Дівчина напружено стояла під дверима. Очі її метали блискавиці, виказуючи глибокий душевний біль. Та попри те, що вона змогла під дощем, в її обличчі не було нічого покірного й жалюгідного.

Через двері долинали людські голоси, навіть сміх. Це немов вирвало дівчину з її забуття. Зітхнувши, вона насупилася ще більше й рішуче штовхнула двері з такою силою, що вони ледь не злетіли з петель.

При її появі голоси замовкли. Дівчина зупинилася на порозі й почала розглядати зал трактиру. Через негодку там було мало людей. Зайняті були всього два столики. За одним, біля вогню, сиділа компанія чоловіків.

П'ятеро молодих хлопців їли-пили заради свого задоволення. Стіл перед ними був заставлений тарілками й пляшками, і було видно, що вони зібралися погуляти на славу.

За іншим зайнятим столиком, біля стіни, на віддалі від веселої компанії сидів молодий чоловік років тридцяти. Він був схожий на лялькового красеня з копійчаної сірникової коробки, які продають на вуличних ярмарках. У зеленій сорочці навипуск, обробленій червоною тасьмою, у лакованих чоботях поверх нових, ще блискучих, штанів, він був схожий на фабричного робітника, що мріє про міський лиск і купив на ярмарку все найдорожче з несмаку.

Зовнішність хлопця також заслуговувала на увагу. Більшість жінок назвали б його красенем, і він теж, без докорів сумління, вважав себе таким. У нього було кучеряве біляве волосся до плечей, пишні борода та вуса, за якими, судячи з усього, він ретельно доглядав, вважаючи їх головним предметом своєї краси. Але майже всі чоловіки, просто побачивши його погляд, могли б виявити в ньому такі неприємні риси характеру, як брехливість, малодушність, підлість й егоїзм — якості, які більшість жінок на початку знайомства просто не здатні помітити.

Перед красенем стояло кілька порожніх тарілок і пляшка горілки, спустошена на третину. У гордій самоті, покінчивши з їжею, він допивав горілку.

Роздивившись залу, дівчина рішуче попрямувала до столика, за яким сидів красень. Компанія біля каміна більше не звертала на неї жодної уваги. Дівчина підійшла до столика й зупинилася перед ним, не намагаючись сісти. З її мокрого плаща на підлогу стікала вода, перетво-

рюючись на підлозі в брудні калюжі. При вигляді дівчини красень здригнувся, але відразу ж швидко опанував себе, бо обличчя його стало грубувато нахабним — з ним подібні типи завжди йдуть по життю.

— Якого біса? Навіщо ти прийшла? Я ж наказав тобі забиратися! — Він підвищив голос, що все-таки показувало: поява дівчини змусила його нервувати, але зізнаватися в цьому він не збирається.

— Мені нікуди йти, — сухо, спокійно відповіла вона, і голос її був якимось неживим.

— А мені яке діло? Я ж сказав тобі: пішла геть, бачити тебе більше не хочу! Я лише дві години тому виставив тебе за двері!

Дівчина мовчала. Обличчя її стало таким же неживим, як і голос. Щоб не видавати своїх почуттів, вона навіть опустила очі.

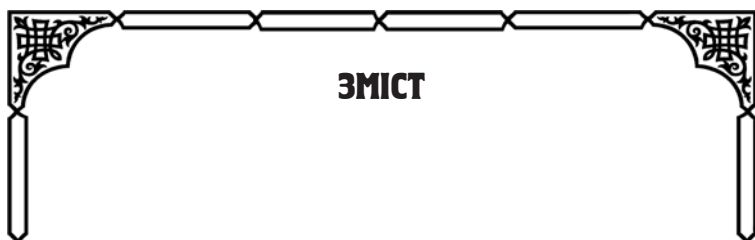
— Ти принесла гроші?

— Ні.

— А якого дідька ти тоді повернулася? — Він посміхнувся. — Я ж сказав тобі: не повертайся без грошей! Я сказав ясно: без грошей не смій приходити! Без грошей ти мені не потрібна, потворо!

— Грошей у мене немає, — тупо повторила дівчина.

— А що ти маєш? — розійшовся красень. — Подивися на себе в дзеркало! Ти що, серйозно думала, що я закохався в тебе настільки, що запропонував разом утекти? Ти мусила принести із собою батьківські гроші або хоча б коштовності! Невже ти серйозно думала, що потрібна мені без грошей? Мені були потрібні тільки гроші твого батька! А без них я й знати тебе не хочу. Якого ж біса ти повернулася? Я сказав тобі забиратися додому! Інакше я всім розповім, хто ти є!

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

- Трактир «У Русалки». Убивство. Дядько Іван.
Нове життя серед анархістів 3

РОЗДІЛ 2

- Підземелля Тюремного замку. Зникнення
найстрашнішого в'язня. Смерть цвинтарного сторожа.
Знахідка в камері Привида. 17

РОЗДІЛ 3

- Зустріч із Хмарою. Диявол у спідниці. Під в'язницею.
Новий ворог Тані. 29

РОЗДІЛ 4

- «Цирк Барнума»... майже з Америки. Дивне самогубство
старого фокусника. Новий фокусник — месьє Іванов. 45

РОЗДІЛ 5

- Зустріч з подругами на Молдаванці. Катя збирається
заміж. Розмова на Слобідці, страх Нікіфорової.
Зустріч з Коренем, його доручення. 60

РОЗДІЛ 6

- Красуня й циганка. «Баба в нальоті — всю справу зіпсує»
Страшний поворот в ювелірній крамниці. Смерть Каті 79

РОЗДІЛ 7

- Подробиці про Катю. Вибух на заводі РОПІТ.
Робітничий страйк. 96

РОЗДІЛ 8

- Розгром у кімнаті Каті. Афіша цирку з автографом
фокусника. Суперечка з Коренем. Непритомність
вагітної жінки 110

РОЗДІЛ 9

Наліт на галантерейний магазин. Нова штаб-квартира
Японця. Смерть Кореня. Звичай обрання ватажка. 127

РОЗДІЛ 10

Алмазна — королева Молдаванки. Зникнення Снігура.
Страшний труп біля цирку. Адвокат Віктор Синіцин 141

РОЗДІЛ 11

Французька кондитерська. За що вбили Снігура?
Зникнення Цилі. На Молдаванці щезають дівчата 154

РОЗДІЛ 12

У редакції газети «Одеський листок». Репортери Одеси
й редактор Хейфец. Трацом. Небезпечне завдання 169

РОЗДІЛ 13

Розстріл банди Туза. Цеглини біля стіни. Котовський
і нові порядки в тюрмі. Експурсії всередині
Тюремного замку 184

РОЗДІЛ 14

Іда й Таня стежать за Грушею. Зникнення Груші.
Чорний автомобіль на Молдаванці.
Вибух на Дерibasівській 198

РОЗДІЛ 15

Сходка злодіїв у кафе «Саратов». Поява общака.
Аукціон в Оперному театрі. Чутки про чорний
автомобіль і вирок Тані 214

РОЗДІЛ 16

Вистава в цирку. Пекельна машина.
Несподівана зустріч. Втеча під кулями 229

РОЗДІЛ 17

Напад на квартиру Тані. Смерть Лізи.
У квартирі Володі Сосновського. Союзники.
Три мільйони афериста Драгаєва. 243

РОЗДІЛ 18

Нова покоївка. Сейф. Дивний конверт. Убивство
Драгаєва 259

РОЗДІЛ 19

Відвертість торговця зброєю. Існування схованки.
Координати корабля. Ідея Тані. 276

РОЗДІЛ 20

Інтерв'ю з господарем циркової трупи та втеча фокусника. Розмова з доктором Петровським. Випадкова зустріч. Відвертість колишнього охоронця в'язниці 289

РОЗДІЛ 21

Романтична вечера, яка плавно переходить у ніч. Вміст гаманця. Прекрасний подарунок. Допомога Котовського. 307

РОЗДІЛ 22

Пожежа. Напад Акули. Розстріл банд із Молдаванки. Володя пише статтю про зброю 323

РОЗДІЛ 23

Замах на Таню. Мотузка та отрута. На борту «Юпітера». Страшна правда про зниклих дівчат. 336

РОЗДІЛ 24

Підземна в'язниця работорговців. Передсмертні одкровення Гольштейна. «Карета Катерини» 352

РОЗДІЛ 25

Відвертість господаря циркової трупи. Розмова з Катериною Мещеряковою. Тайник на кладовищі. Страшна таємниця Марії Нікіфорової. 369

РОЗДІЛ 26

Остання розмова з Марією Нікіфоровою. Погрози Тані й від'їзд Нікіфорової з міста. Вчинок Тані. Кінець Акули 384

РОЗДІЛ 27

Пром винних складів і «Республіка Молдаванка». Провал червоного повстання. Спалення поліцейського архіву. Нова кар'єра Тані. Оперний театр і страшні очі Привида. 400